نگاه

ورود به مرحله جدی‌تر در مذاکرات

اردشیر زارعی‌قنواتی

● موضوع مذاکرات هسته‌ای ایران با گروه ۱+۵ همچنان از آن درجه از اهمیت در عرصه ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی برخوردار است که هر خبر یا حتی شایعه‌ای در این‌خصوص، بلافاصله به سرخط خبرهای جهانی در حوزه رسانه تبدیل می‌شود. اینکه تمام چشم‌ها و گوش‌ها برای کسب خبر در مورد مذاکرات هسته‌ای همیشه باز بوده است، دقیقا نشان‌دهنده «اهمیت موضوع» و تاثیر انکارناپذیر هرگونه رخداد تازه‌ای در مذاکرات جاری برای مردم ایران و جامعه بین‌المللی است. به دلیل تاثیر تعیین‌کننده‌ای که فرجام این مذاکرات می‌تواند بر فضای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در سطح جامعه ایرانی، ژئوپلیتیک منطقه‌ای و تنش‌زدایی نسبی در محیط بین‌المللی بگذارد، حساسیت‌ها نسبت به موضوع، دوچندان می‌شود. هرچند چارچوب این مذاکرات در تمامی ادوار تا حدود زیادی غیرعلنی و محرمانه بوده و بسیاری از خبرهایی که به بیرون درز می‌کند از مجاری غیررسمی و بعضا فضاسازی‌های رسانه‌ای نشات می‌گیرد اما تاثیر روند مذاکرات و توافقات احتمالی بر «تغییر مناسبات بین‌المللی» را نباید کم‌اهمیت دانست. در چنین شرایطی فضای تقریبا مساعدی برای تیم‌های مذاکره‌کننده برای دستیابی به توافق نهایی وجود دارد که می‌تواند در صورت استفاده مطلوب از آن، در جهت کسب منافع ملی و خلع سلاح نیروهای بازدارنده مورد استفاده درست قرار گیرد.

عصر روز جمعه، دوم ژانویه خبرگزاری «آسوشیتدپرس» به نقل از دو دیپلمات نزدیک به مذاکرات که طبق معمول نخواسته‌اند نامشان منتشر شود، گزارش داد: «ایران و آمریکا به‌طور موقت توافق کرده‌اند ایران بخش قابل‌توجهی از اورانیوم غنی‌شده خود را که می‌تواند در ساخت تسلیحات هسته‌ای به کار رود، به روسیه منتقل کند.» هرچند ساعات انتهای شب از قول یک منبع آگاه در گفت‌وگو با خبرگزاری ایسنا همچنین صبح فردایش به نقل از سخنگوی وزارت خارجه ایران، این خبر تکذیب شد اما همین تکانه خبری در نوع خود جدا از صحت‌وسقم این خبر می‌تواند یک نکته مثبت باشد، دست‌کم سنجش افکارعمومی، واکنش طرف‌های سیاسی و تمایل مذاکره‌کنندگان برای ادامه راه تلقی شود. اینکه این گزارش تا چه حد اعتبار و سندیت داشته باشد هرچند در جای خود دارای اهمیت است اما فراتر از اصل خبر، آنچه برای مخاطب، تحلیلگران و حتی تیم‌های مذاکره‌کننده باید مهم تلقی شود، استقبال افکارعمومی از توافق نهایی درخصوص پرونده هسته ایران و امکان تصمیم طرف ایرانی برای نشان‌دادن انعطاف‌پذیری تاکتیکی حول مباحث و اختلافات فنی جهت خروج از بن‌بست مذاکرات، اعتمادسازی در مورد عدم تلاش برای ساخت بمب هسته‌ای و به طریق اولی، برداشتن گام‌های لازم برای نشان‌دادن عزم خود در مورد حل‌وفصل موضوع در چارچوب هنجارهای دیپلماتیک خواهد بود.

در این گزارش به انتقال بخشی از حجم اورانیوم ایران به روسیه اشاره شده است و این به لحاظ فنی تنها یک جابه‌جایی «محصول تولیدی» در «وضعیت موجودیت امکان و توان تولید و غنی‌سازی اورانیوم» در ایران است که در اصل معادله «حق غنی‌سازی ایران» تقریبا هیچ تغییری ایجاد نخواهد کرد. از آنجا که تصمیم‌گیران ارشد ایرانی همواره بر حق غنی‌سازی و عدم‌تمایل به سمت ساخت بمب اتمی تاکید و اصرار داشته‌اند با توجه به بهانه‌گیری طرف‌های غربی نسبت به حجم اورانیوم غنی‌شده برای ساخت احتمالی بمب اتمی، چنانچه این توافق مورداشاره آسوشیتدپرس هم صحت داشته باشد، طرف ایرانی نه‌تنها چیزی از دست نخواهد داد که حتی با خنثی‌کردن بهانه‌گیری طرف مقابل، در موضع برتری قرار خواهد گرفت. آنچه برای تیم مذاکره‌کننده هسته‌ای ایران باید مهم تلقی شود، دفاع از حقوق مشروع ایران در چارچوب «ان‌پی‌تی» و رسیدن به نقطه‌ای است که طرف مقابل، این حقوق و موقعیت موجود کشور در این خصوص را به رسمیت بشناسد. در چنین وضعیتی، برای کسب منافع‌ملی و خروج از بن‌بست، دادن امتیازهای تاکتیکی و به‌لحاظ فنی تغییر و تحول در عرصه حجم تولیدی اورانیوم در درجه دوم اهمیت قرار گرفته و می‌توان از آن به‌عنوان برگی برای تسهیل در معادله و مکانیسم تحریم‌ها و رسمیت‌بخشیدن به حقوق هسته‌ای به‌عنوان اولویت اصلی استفاده کرد. تا پانزدهم ژانویه هرروز که به مسایل مرتبط با پرونده هسته‌ای و تلاش برای رسیدن به توافق نهایی نزدیک می‌شویم در صورت روند مثبت مذاکرات، لاجرم باید انتظار خبرهایی را داشت که شاید برای بعضی عقب‌نشینی یا معامله بد را در ذهن تداعی کند اما واقعیت این است که روند دیپلماتیک مذاکرات هسته‌ای در نهایت یک بده‌بستان خواهد بود که باید «امتیاز داد» تا بتوان «امتیاز گرفت».

جان لیمبرت:

ایران و آمریکا منافع مشترکی دارند

«جان لیمبرت» دیپلمات سابق آمریکایی با اشاره به منافع مشترکی که ایران و آمریکا در منطقه و جهان دارند، گفت: حل موضوع هسته‌ای ایران دریچه‌ای را برای گفت‌وگوهای بیشتر و حل مشکلات تاریخی میان دو کشور باز خواهدکرد. او در گفت‌وگو با «ایرنا» درخصوص اظهارات اخیر «لیندسی گراهام»، سناتور جمهوریخواه آمریکایی در دیدار با نخست‌وزیر اسراییل و تهدیدهای او مبنی‌بر اعمال تحریم‌های تازه علیه ایران گفت: «این‌گونه سخنان از زبان لیندسی گراهام چندان حیرت‌آور نیست و قبلا هم از این حرف‌ها به زبان آورده است.»

او ادامه داد: «اینکه یک سناتور آمریکایی به صراحت بگوید کنگره آمریکا خواست‌ها و دستورات اسراییل را دنبال خواهد کرد، حرف عاری از تدبیری است که حتی بسیاری از اعضای کنگره آمریکا را هم به خشم خواهد آورد.» «لیمبرت» در ادامه متذکر شد؛ این‌گونه درگیری‌ها میان قوه‌مقننه و قوه‌مجریه آمریکا امری عادی است که همیشه جریان داشته است و گفت: «در نهایت باید به این نکته توجه داشت که تصمیم‌گیری‌های مربوط به سیاست خارجی در حوزه اختیارات رییس‌جمهور آمریکا است و کنگره در این رابطه قدرت و اختیار زیادی ندارد.»

او به‌عنوان نمونه به موضوع عادی‌سازی روابط آمریکا و کوبا اشاره و تصریح کرد: «دیدیم که باوجود سر و صداهای کنگره، رییس‌جمهور آمریکا در نهایت این تصمیم را عملی کرد.»

او با اشاره به اظهارات اخیر اوباما مبنی‌بر آمادگی آمریکا برای ادامه گفت‌وگو و استفاده از دیپلماسی در رابطه با ایران گفت: «باوجود این تمایل و آمادگی، موضوع هسته‌ای ایران به دلیل عوامل تاریخی زیاد به یک موضوع پیچیده تبدیل شده است.» این دیپلمات آمریکایی افزود: «حتی اگر این گفت‌وگوها در کوتاه‌مدت به نتیجه نهایی نرسند احتمالی برای شکست آنها وجود نخواهد داشت و همچنان ادامه پیدا خواهند کرد.»

او با بیان اینکه ادامه گفت‌وگوهای هسته‌ای، خالی از پیچیدگی و دشواری نخواهد بود، گفت: «اگر چه دستیابی به یک توافق جامع در این گفت‌وگوها می‌تواند دریچه‌ای به روی روابط تازه میان دو کشور باز کند اما نباید انتظار حل یک شبه همه مشکلات موجود بر سر بهبود روابط دیپلماتیک میان تهران و واشنگتن را داشت.»

نگاه رسانه‌های غربی زیر سایه شهادت سردار تقوی

ترجمه آناهیت روحانی

هفته‌ای که گذشت، اخبار مرتبط با ایران، بیشتر بر محور داعش و نقش ایران در مبارزه با این گروه تروریستی متمرکز بود. خبر شهادت سردار تقوی، از فرماندهان سال‌های دفاع مقدس در مبارزه با داعش در سامرا و برگزاری مراسم تشییع او که با حضور تعداد کثیری از فرماندهان کشوری و لشکری برگزار شد، بسیار مورد توجه رسانه‌های غربی قرار گرفته است. در ادامه، برخی از این مطالب را می‌خوانیم.

تعهد ایران به امنیت عراق

The Economist

درحالی‌که ائتلافی به سرکردگی آمریکا از یک‌سو در تقابل با گروهک تروریستی داعش در تابستان گذشته شکل گرفت و در سوی دیگر عربستان به تجهیز تروریست‌های سوری می‌پردازد، ایران در هر دو جبهه، درگیر است. فرستادن سوخت، اعزام مستشار و آموزش مبارزان شیعه که همگی تعلیم‌دیده و دوره‌دیده ایران هستند؛ از جمله فعالیت‌های این کشور است. دو رویداد مهم تهران در روز ۲۹دسامبر بر این نکته تاکید دارد که دولت ایران به شکل عمیقی نسبت به عراق، احساس تعهد می‌کند. صبح روز ۲۹ماه گذشته، مراسم تشییع سردار سپاه، حمید تقوی، با حضور رجال سیاسی و افسران بلندمرتبه سپاه و ارتش، با شکوه کامل برگزار شد. او یکی از قهرمانان جنگ هشت‌ساله ایران - عراق بود که در سامرای عراق و در تقابل با داعش، جان خود را از دست داد.

اندکی بعد حسین دهقان، وزیر دفاع ایران، خالد العبید همتای عراقی خود را در تهران پذیرفت و در این نشست، صراحتا به وی تعهد داد که ایران برای پاکسازی عراق از تروریسم، کوتاهی نخواهد کرد. وزیر دفاع ایران در سال‌های ۷۵ تا ۸۹میلادی در لبنان حضور داشته و در شکل‌گیری حزب‌الله لبنان نیز نقش داشته است. حضور چشمگیر ایران در چالش‌ها نیز بر موقعیت منطقه‌ای و استراتژیک این کشور تاثیر بسزایی داشته است.

نگرانی آمریکا

The American Interest

شهادت سردار حمید تقوی، از افسران بلندمرتبه سپاه ایران، نشان از تلاش ایران برای شکست داعش و حمایت از دولت بغداد دارد. دولت آمریکا نیز در همین راستا و با هدف حمایت از دولت رسمی عراق در حال مقابله با داعش است. این در حالی است که حضور تعداد قابل‌توجهی از مستشاران ایران در عراق، آمریکا را نگران می‌کند.

اعتراف اوباما

the weekly Standard

اوباما در مصاحبه‌ای با هفته‌نامه ویکلی استاندارد، اذعان کرد ایران پتانسیل این را دارد که یکی از قدرت‌های برتر منطقه باشد. او در ادامه گفت: روزی که به‌عنوان رییس‌جمهور به این دفتر وارد شدم جهان به دو قسمت تقسیم شده بود و ایران سکاندار نیمی از آن بود اما امروز با توجه به سیاست‌ها و تحریم‌هایی که علیه این کشور اعمال کردیم، ایران به کشوری منزوی تبدیل شده است. با این اوصاف معتقدم ایرانی‌ها توان شکستن و از میان برداشتن این موانع را داشته و می‌توانند این مشکلات را پشت سر بگذارند. به عقیده اوباما، ایران به‌شکلی باور نکردنی از منابع، استعداد و پیچیدگی برخوردار است، فراتر از حد و حدود بین‌المللی. به گفته اوباما، ایران کشوری بزرگ و پیچیده است که... خواب دنیا را برآشفت. اوباما در این مصاحبه همچنین به اعتقادات و سیاست‌های ضدآمریکایی و علی‌الخصوص ضد اسراییلی دولت ایران اعتراف کرد.

عربستان و اسلحه نفت

TIME

عربستان‌سعودی به‌عنوان بزرگ‌ترین تولیدکننده و صادرکننده نفت، بارها در طول تاریخ از کاهش قیمت نفت به‌عنوان اهرم فشاری برای نیل به اهداف سیاسی‌اش بهره برده است. برای مثال در سال ۱۹۷۳ عربستان به اصرار انور سادات، رییس‌جمهور وقت مصر با کاهش قیمت نفت، آمریکا را به‌خاطر حمایت از سیاست‌های ضد عربی اسراییل، تحت فشار قرار داد.

این اتفاق در سال‌های ۱۹۸۶ و ۱۹۹۸ برای دستیابی به اهداف دیگر تکرار شد. امروز عربستان، ایران را به‌عنوان رقیب و تهدیدی جدی در منطقه می‌بیند، چه از لحاظ استراتژیک و چه از نظر صادرات نفت. از سوی دیگر حمایت ایران از حماس، حزب‌الله لبنان و بشار اسد به مذاق عربستان خوش نیامده و از این‌رو بار دیگر راه سیاست کاهش قیمت نفت را در پیش گرفته است. طبق گزارش منتشرشده رویترز در ۱۵دسامبر، درحال‌حاضر درگیری اصلی میان ایران و عربستان است. این در حالی‌است که با به‌قدرت‌رسیدن حزب‌الله در لبنان، عربستان بازی را به ایران واگذار کرده و از سوی دیگر با روی‌کارآمدن دولت شیعه در عراق، باز هم، ایران برنده میدان است. در همین راستا، عربستان نیز با ازسرگیری سیاست کاهش قیمت نفت سعی دارد ایران را با توجه به نقطه ضعفش تحت فشار قرار دهد. به اعتقاد اقتصاددانان، دولت ایران در صورتی‌که نفت را با نرخ بشکه‌ای ۱۴۰دلار بفروشد، می‌تواند به بودجه متعادلی دست یابد و این همان چیزی است که عربستان راه تحققش را سد کرده تا از این طریق اقتصاد ایران را به زانو درآورد.

سخنگوی دولت عنوان کرد

برای مذاکره با عربستان آماده‌ایم

شرق: رییس سازمان مدیریت‌وبرنامه‌ریزی گفت: «حتی اگر قیمت نفت به نصف هم کاهش پیدا کند، اگرچه ممکن است زحمت‌هایی را برای ایران داشته باشد، اما این اقدامات نخواهد توانست ملت را وادار به تسلیم کند و حتی موجب کندی روند توسعه هم نخواهد شد.» محمدباقر نوبخت در گفت‌وگو با برنامه «من طهران» شبکه العالم در پاسخ به این سوال که آیا جمهوری اسلامی ایران اکنون برنامه‌ای برای مذاکره دوجانبه با عربستان برای کاهش نرخ نفت و تولید آن دارد یا خیر، گفت: «ما از برادران مسلمان خود، از مسوولان دولت عربستان انتظار داریم که در یک مذاکره برد- برد، برای دو ملت تصمیمات مناسب بگیریم و این خواست ماست و از آن استقبال می‌کنیم.»

خرسندی عربستان از کاهش قیمت نفت

به گزارش ایسنا؛ نوبخت تاکید کرد: «اصرار برخی از کشورها مانند عربستان بر عدم کاهش عرضه نفت، حاکی از این است که آنان از به‌وجودآمدن چنین تغییری در قیمت نفت خرسند هستند.» نوبخت در پاسخ به این سوال که چرا ایران و کشورهای‌اسلامی برای کاهش عرضه نفت و مقابله با سیاست عربستان لابی نکردند، گفت: «البته ایران این کار را انجام داد؛ چون معتقد است منابع نفتی که متعلق به ملت ایران است باید قیمت آن حفظ شود. همچنین اعتقاد دارد که سایر ملت‌ها و به ویژه ملت‌های مسلمان و عضو اوپک نیز دارایی‌های‌شان که نفت است، به هدر نرود.» او تاکید کرد: «اما با کمال تاسف عربستان مقاومت کرد و برخی از کشورهای جهان نیز به دلایلی این سیاست را دنبال کردند.»

سخنگوی دولت ادامه داد: «البته عربستان اول اعلام کرد اگر روسیه آماده کاهش باشد ریاض نیز آماده کاهش عرضه است، روسیه اعلام کرد آماده کاهش عرضه نفت است اما عربستان بر حفظ سقف عرضه که باعث کاهش قیمت شد، همچنان اصرار دارد.» نوبخت عنوان کرد: «عربستان حتی گفت که اگر قیمت نفت به پایین‌تر از این سقف برسد باز هم با کاهش عرضه نفت موافقت نخواهد کرد؛ که این امر بیانگر اصرار عربستان بر حفظ این قیمت یا حداقل جلوگیری از افزایش آن است، لذا ملت‌های مسلمان که برادر یکدیگر و عمدتا کشورهای عضو اوپک و نفت‌خیز هستند، بیشتر باید با یکدیگر تشریک مساعی داشته باشند تا بتوانیم با تثبیت و افزایش قیمت در واقع از دارایی‌های ملت‌هایمان صیانت کنیم.»

مذاکره ایران و عربستان امکان‌پذیر است

نوبخت درباره بحث توطئه آمریکا و عربستان برای کاهش قیمت نفت و اظهارات «ویلیام برنز»، معاون‌وزیرخارجه این کشور و مذاکره‌کننده ارشد آمریکایی درمذاکرات گروه ۱+۵ درخصوص کاهش قیمت نفت با هدف اعمال فشار بر ایران و امتیازگیری گفت: «تصمیم برای جلوگیری از عدم‌افزایش قیمت نفت یا تلاش برای کاهش آن یک امر اقتصادی نیست؛ بلکه انگیزه‌ها و اغراض سیاسی هم در آن وجود دارد.»

او با اشاره به امکان برگزاری مذاکرات میان مسوولان ذی‌ربط دو کشور در آینده برای تصمیم‌گیری مشترک، تاکید کرد: «اگر این تصمیم مشترک اتخاذ نشود، ما نسبت به جهت و خط و سرعتی که انتخاب کردیم، عدول نخواهیم کرد و حتی خود را برای شرایط بدبینانه‌تر هم آماده‌تر کردیم، ضمن اینکه ما خوشبین هستیم که برادران ما در کشور مسلمان عربستان با مسوولان مسلمان کشور ایران برای نفع دو ملت تصمیمات سنجیده‌ای بگیرند.»

نوبخت در پاسخ به این سوال که اگر آمریکا بخواهد تحریم‌های جدیدی اعمال کند، این موضوع تا چه حد در مذاکرات تاثیرگذار خواهد بود؟ گفت: «صرف‌نظر از اینکه این امر منافع و دستاورد دیگری برای ایران خواهد بود، نشان خواهد داد که آمریکایی‌ها در حرف‌هایی که می‌زنند، صادق نیستند.» او افزود: «ما تعهدات خود را بر اساس مذاکرات اجرا کردیم و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی هم این را تایید کرد، خود مسوولان آمریکایی هم در اظهاراتشان گفتند که ایران هر چه در مذاکرات قول داد، انجام داد.»

برای قیمت نفت در حالت‌های مختلف برنامه داریم

معاون رییس‌جمهور در پاسخ به سوالی درباره آینده قیمت نفت، گفت: «غیر از اینکه برخی از کشورها، قیمت نفت خود را در بودجه بسیار بیشتر از این اعداد فعلی بازار بسته‌اند، تعدادی از موسسه‌های معتبر که پیش‌بینی بازار نفت آنها معمولا قرین به صحت بود، اظهارنظر کرده‌اند که قیمت نفت حتما به بالای ۸۰دلار برمی‌گردد. ما البته انتظار داریم، قیمت نفت به همان اعدادی که در سال گذشته بود، برگردد ولی این پیش‌بینی وجود دارد. ما در بودجه، ضمن اینکه خود را برای قیمت‌های کمتر از وضع موجود آماده کرده‌ایم، شرایطی را هم پیش‌بینی کرده‌ایم که اگر درآمدهایمان بالای این مبلغ باشد، از آن درآمدها به چه صورت استفاده کنیم. یعنی هم در ادامه روند موجود، هم در شرایط بدبینانه و هم در شرایط خوشبینانه، برنامه‌های خود را آماده کرده‌ایم.»

کوتاه دیپلماسی

دیدار عمار حکیم با شمخانی

● **ایرنا:** علی شمخانی، دبیر شورایعالی امنیت‌ملی در دیدار با سیدعمار حکیم، رییس مجلس اعلای عراق با تمجید از نقش مرجعیت و تحالف شیعی در استقرار ثبات سیاسی و بسیج عمومی برای مقابله با مخاطراتی که تمام شهروندان کشور را تهدید می‌کند، بر اراده قاطع جمهوری اسلامی ایران برای تداوم حمایت همه‌جانبه از دولت عراق برای ریشه‌کنی فتنه تروریسم تاکید کرد. سیدعمار حکیم همچنین بعد از دیدار با علی‌اکبر ولایتی گفت: مخالف تقسیم‌بندی فدرالی عراق براساس مذهب هستیم؛ چراکه این موضوع می‌تواند وحدت عراق یکپارچه را خدشه‌دار کند.

ولایتی:

ایران از انرژی هسته‌ای دست برنمی‌دارد

● **فارس:** علی‌اکبر ولایتی، مشاور امور بین‌الملل مقام‌معظم‌رهبری گفت: ایران از تکنولوژی، انرژی هسته‌ای و تحقیق و توسعه دست برنمی‌دارد؛ زیرا این امور تحت نظارت مقام‌معظم‌رهبری است و ایشان نیز اجازه نمی‌دهند که ایران در مذاکره از مواضع اصولی خود عقب‌نشینی کنند و مردم هم همین را می‌خواهند، چراکه برای حفظ استقلال و اقتدار بهای سنگینی پرداخته‌اند و حاضر نیستند آن را از دست بدهند.

صالحی:

سازمان انرژی اتمی وارد فاز جدیدی شده است

● **فارس:** علی‌اکبر صالحی، رییس سازمان انرژی اتمی گفت: سازمان انرژی اتمی وارد فاز و عهد جدیدی شده است. با قراردادی که با روسیه منعقد شده و در آینده نزدیک عملیاتی می‌شود، حجم بزرگی از کار پیش‌روی سازمان خواهد بود. او افزود: امیدواریم با کشورهای دیگری هم قراردادهای همکاری منعقد کنیم که اگر چنین شود سازمان باید دچار دگردیسی شود تا با این حجم کاری جدید بتواند امور خودش را بگرداند. ما امید زیادی به فعالیت‌های این سازمان داریم.